

Slovenski pregovori iz rastlinstva.*

I. Š a š e l j — Št. Lovrenc ob Temenici.

Ajda je pismo dobila (dozorela).

Ajdo v roglje (kozolce), pa na sejm v Nogle.

Ako Bog hoče, boš iz plevela stoteren sad žel.

Ako je korenina sveta, svete so tudi veje.

Ako nerado drevje v jeseni obleti, marsikdo se zime še boji.

Ako pustne dni dežuje, bo dosti fižola.

Ako v jeseni zgodaj listje z drevja pade, so njive rade rodovitne.

Ali boš bob z mastjo mazal!

Amerikanski denar je kakor krompir, samo za eno leto.

Bob čez gozd, močnik do praga.

Bob v cvet, lakota v svet.

Boba se najej in gora se te boji (tako boš močan).

Bodi zima, bodi kres, kadar zebe, neti les.

Bolja je bobova slama kakor prazne jasli.

Bukev neguj, pod njo je počivala Marija, ko je bežala v Egipt.

Brez krompirja ni kosila.

Če beraču trd bob daš, prosi potem še drv.

Če blizu debla list obleta, dobro letino nam obeta.

Če hrast še listje obdrži, bo mraz vse zimske dni.

Če je prosinca mokrilo, bo grozdje slabo storilo.

Če nerado pada listje z drevesa, pomladi je gosenic veliko in mrčesa.

Če odpadlo listje blizu debla leži, prihodnje nam leto obilno rodi.

Če pred sv. Jurijem sadje cvetí, mimo cajne leti (ne v cajno, ker rado pozebe).

Če pa repa dobro obrodi, so padarji (zdravniki) žalostni (ker nimajo zaslužka, ker je repa zdravilna).

Česen devet bolezni pozdravi; tavžentroža — pa zdravnika uboža.

Česen govori: Nalupi me z nohti (ne z nožem), ti bom koristil za devet arcnij (zdravil).

* Zbirki nekaterih pregovorov o žitih in sadju je prinesla »Mladika«
l. 1934. in sicer o žitih na str. 307., o sadju pa na str. 352. — Pis.

Česen tako govori: Prijatelj, ljubi me ti! Jaz sem za devet drugih arcnij.

Dika kislega zelja je kislina.

Dober si ko česen brez kruha.

Dokler drevo cvetí, rodi.

Dokler je drevo mlado, lahko ga pripogneš, kamor hočeš.

Dokler je plotje mlado, ga je viti lahko.

Dokler kolo teče, repa raste.

Drevo se na drevo naslanja, človek na človeka.

Drevo se po sadu pozna.

En cvet ne naredi pomladi.

Enega listek skrije, drugega dob (hrast) ne zakrije.

Glede strele: Pod hrast ne hodi v past. Kjer smreka stoji, naj vse beži. Jelke se boj, a pod bukvijo stoj! (Slovenec 1935, št. 150.).

Gosposka služba je z grahom posuta.

Gosta setev žitnice ne razganja.

Gre skozi les, ne vidi dreves.

Grenko zelišče je potrpljenje.

Grm ne podere drevesa.

Hrasta sneg ne ušibi.

Iz lesnike je lahko še prav dobro drevo in dober sad.

Iz mlada se trn ostri.

Iz panja mladica raste.

Iz prazne lupine ni jedra.

Je hud kakor encijan.

Je rdeč ko mak v žitu.

Je sirov ko goba.

Jej repo, boš imel ženo lepo.

Kadar bob cvete, še pes svojega gospodarja ne pozna.

Kadar je buča zrela, se mora svinjam položiti.

Kadar je dosti prve repe, takrat ni druge.

Kadar krompir pozebe, je treba pripraviti še en predal zanj (češ da takrat še bolj obrodi).

Kadar leži sneg 99 dni, takrat poginejo strni.

Kadar stari hrast pade, zruši dostikrat mlade.

Kadar ima korenje, ko ga v jeseni pukajo, dolge korenine, bo huda zima.

Kakršen je panj, taka mladika.

Kakršna setev, taka žetev.

Kakršno seme seješ, tako žito boš žel.

Kamor se drevesce nagne, tje pade drevo.
 Kdaj je še vrba grozdje rodila!
 Kdo bi na oskoruš lazil po smokvo!
 Kdor dela brez božjega blagoslova, cepi mladiko na suho drevo.

Kdor koprivo pozna, nagec (nagoto) skrije.
 Kdor med obeta, trnje spleta.
 Kjer ni ljulike, tam lepo žito raste.
 Kolikor preje drenulja cvete, toliko preje se srpovi glase.
 Kopriva ne pozebe.
 Koprivi ne škoduje ne toča, ne slana.
 Korenje se redi (debeli) do sv. Martina.
 Kraj suhega drevesa tudi sirovo gori.
 Kriva vera je trnov grm v žitnem polju.
 Krompir je pregnal lakoto iz Evrope.
 Lačen sem ko mačka česna.
 Med vsakim zrnjem se najdejo pleve.
 Mladina brez rdečih lic — pomlad brez cvetlic.
 Mlado drevesce se da zravnati, staro drevo se ulomi.
 Mlado drevo se ugiba, ne pa staro.
 Nagnito drevo samo pade.
 Največja lakota je takrat ko cveteta bob in grah.
 Ne prileže se vsaka roža za klobukom.
 Neče strela v koprive.
 Ni rože na vrti, ki bi obvarovala smrti.
 Ni treba povečati žitnice tistemu, ki pregosto seje.
 Ni žita brez kokolja.
 O mali maši mora imeti ajda že črno zrnje.
 Ob ajdovi setvi je največ dela.
 Od mladega drevesa vejico še lahko odčesneš, od starega jo moraš odsekati.
 Počasen listja pad, dosti gosenic na pomlad.
 Pod brezami rade kače gnezdiyo.
 Pojdeš po srenji klasje brat.
 Pozneje ko beli trn cvete, slabeje kažeta trava in žito.
 Prah, ki se dviga za brazdo (pri oranju za ajdo), dobro gnoji.
 Pred poroko sladka ko med, po poroki grenka ko pelin.
 Preje ko bo listje z drevja odletelo, boljšemu letu se bo vse nadejati smelo.

- Rane rože rade povene.
Rano začne žgati, kar misli kopriva postati.
Raste (hitro) kakor konoplja.
Sem te sit kakor sirovega boba.
Senca visokih dreves se daleč razteza.
Šiten kakor čebula brez kruha.
Skleda zelja v ljubezni je boljša kakor pitan vol v sovraštvu.
Smreka ni hrast (ženska ni moški).
Suho drevo ne pade zlepa.
Sv. Fabijan in Boštjan (20. jan.) sok v drevje poženeta.
Svinja bere želod, pa ne ve, od kod pada.
Ta hruška se otresa, ki rada doli pada.
Toča uniči četrtno, suša polovico, slana pa tri četrtine pridelka.
Trta če o lepem vremenu ocveta, vino obilno Dolenjcem obeta.
Trta če o polni luni ocveta, polne in žlahtne grozde obeta.
Tudi v cvetni nedelji se je bati trnja.
V brezo rado treska.
V koprivo ne treska.
V visoka drevesa rado treska.
Velik bob in visoke krtine pomenijo globok sneg.
Veliki teden imajo duhovniki ajdovo setev (največ dela),
Alešev teden pa kmetje (ko ajdo sejejo).
Veliko drevo ne more naenkrat zgoreti.
Veliko drevje dolgo raste, naglo pade.
Visokim smrekam vihra vrhe lomi.
Zgodaj začne žgati, kar misli kopriva postati.
Zelje želodec samo nastelje.
Zla trava hitro raste.
Ženska dota je kakor bukova meja, samo za eno leto.
Žito ima veliko latovje, če lan v njem raste.